

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 2 5 1 7 0 1 1 2

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

≡ Izpitna pola 2 ≡

Sreda, 4. junij 2025 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese naliveo pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 6 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v izpitno polo v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**, skice in grafe pa rišite s svinčnikom. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Pri reševanju računskih nalog mora biti jasno in korektno predstavljena pot do rezultata z vsemi vmesnimi računi in sklepi.

Rezultate zaokrožite na dve decimalni mesti, razen če se v nalogi ne zahteva drugače. Pri rezultatu mora biti vedno navedena tudi valuta oz. merska enota.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 20 strani, od tega 4 prazne.

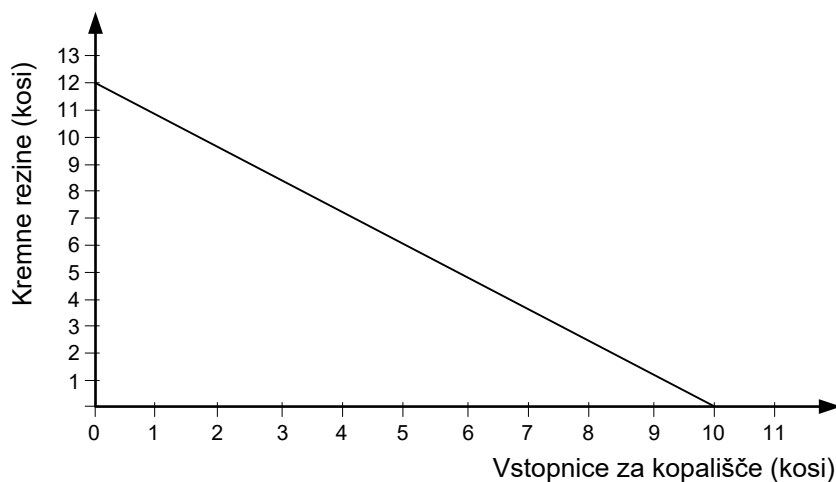
V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

OBRNITE LIST.

Potrebe zadovoljujemo z dobrinami, stopnja zadovoljitve potreb pa je običajno merilo, kako dobro nam gre v neki družbi.

1.2. Potrošniki se pri nakupu dobrin srečujejo z različnimi omejitvami. Navedite dve objektivni omejitvi nakupa dobrin.

1.3. Tim je med poletnimi počitnicami sedem dni preživel pri teti Emi na Bledu. Od staršev je prejel žepnino, od katere bo porabil 20,00 EUR za spominke, preostanek pa bo namenil za nakup vstopnic za obisk kopališča na jezeru po ceni 6,00 EUR in kremnih rezin, ki stanejo vsaka 5,00 EUR. Slika prikazuje Timove alternativne možnosti nakupa vstopnic in kremnih rezin pri žepnini, ki mu bo ostala po nakupu spominkov.

– Tim je prejel od staršev žepnino v višini _____ EUR, po nakupu spominkov
mu za nakup vstopnic za kopališče in kremnih rezin ostane _____ EUR.

(1)

- Če obišče Tim blejsko kopališče štirikrat na teden, mu ostane za nakup kremnih rezin _____ EUR. (1)
 - Če želi Tim kupiti spominke in vsak dan v tednu obiskati kopališče ter se hkrati vsak dan posladkati s kremno rezino, potrebuje _____ EUR, kar pomeni, da _____. (1)
 - Tim ugotavlja, da se mora za nakup treh kremnih rezin odpovedati nakupu _____. (1)
- (4 točke)

1.4. Koristnost je značilnost dobrine.

Opreделите pojma celotna koristnost in mejna koristnost.

- Celotna koristnost: _____ (1)
 - Mejna koristnost: _____ (1)
- (2 točki)

1.5. Preglednica prikazuje Timovo **optimalno košarico** nakupa dobrin.

Količina vstopnic za kopališče	Mejna koristnost vstopnice za kopališče	Količina kremnih rezin	Mejna koristnost kremne rezine
5	18	6	

Preglednico dopolnite tako, da vpišete vrednost mejne koristnosti šeste kremne rezine. Odgovor utemeljite z izračunom.

- Izračun: _____ (1 točka)

1.6. V času Timovih počitnic na Bledu so se kremne rezine podražile na 6,00 EUR.

Vpliv spremembe cene kremnih rezin na Timove nakupe vrišite na sliko pri tretjem vprašanju te naloge.

(1 točka)

2. naloga: Reprodukcijski in stroški

Vsaka reprodukcija je predvsem proces pridobivanja dobrin in kot takšna tehnični proces, ki pa vključuje tudi družbene odnose med ljudmi, vključenimi v podjetje.

2.1. Proizvodni dejavniki so vsi elementi, ki sodelujejo v proizvodnem procesu. Z njihovo uporabo nastajajo v podjetju stroški.

- Opredelite pojem delo.

(1)

- Opredelite pojem kapital.

(1)

- Opredelite pojem stalni (fiksni) stroški.

(1)

- Strošek, ki v podjetju nastane z obrabo osnovnih (delovnih) sredstev, imenujemo (dopolnite)

_____.
(1)
(4 točke)

2.2. Podjetje Čaša, d. o. o., izdeluje kozarce za vino. Preglednica prikazuje različne stroške, ki nastanejo pri proizvodnji kozarcev. S križci ustrezno razvrstite primere stroškov med stalne (fiksne) in spremenljive (variabilne) stroške podjetja.

Primeri stroškov v podjetju Čaša, d. o. o.	Stalni (fiksni) stroški	Spremenljivi (variabilni) stroški
strošek porabe električne energije		
strošek plač delavcev, ki se obračunajo po učinku		
zavarovalna premija		
mesečni obrok kredita po fiksni obrestni meri		
strošek obrabe peči za taljenje stekla		
strošek porabe stekla		

(2 točki)

Količina kozarcev	Celotni stroški (TC), v EUR	Variabilni stroški (VC), v EUR	Povprečni stroški (AC), v EUR
0	10.000,00		
10.000	15.000,00		
20.000	24.000,00		
30.000	30.000,00		
40.000	52.000,00		

(2 točki)

(1)

(1)

(2 točki)

3. naloga: Trg in povpraševanje

Mednarodna organizacija pridelovalcev kave (ICO) je 1. oktober razglasila za mednarodni dan kave. Ta dan je bil v letu 2021 namenjen mladim nadarjenim in motiviranim podjetnikom v kavnem sektorju, saj so posledice pandemije covida-19 zarezale tako v ponudbo kot v povpraševanje po kavi. Leta 2021 se je svetovna pridelava kave povečala, poraba pa se je prav tako povečala, vendar manj kot pred izbruhom pandemije.

(Vir: povzeto po: <https://www.sta.si/2949268/danes-mednarodni-dan-kave>. Pridobljeno: 20. 10. 2021.)

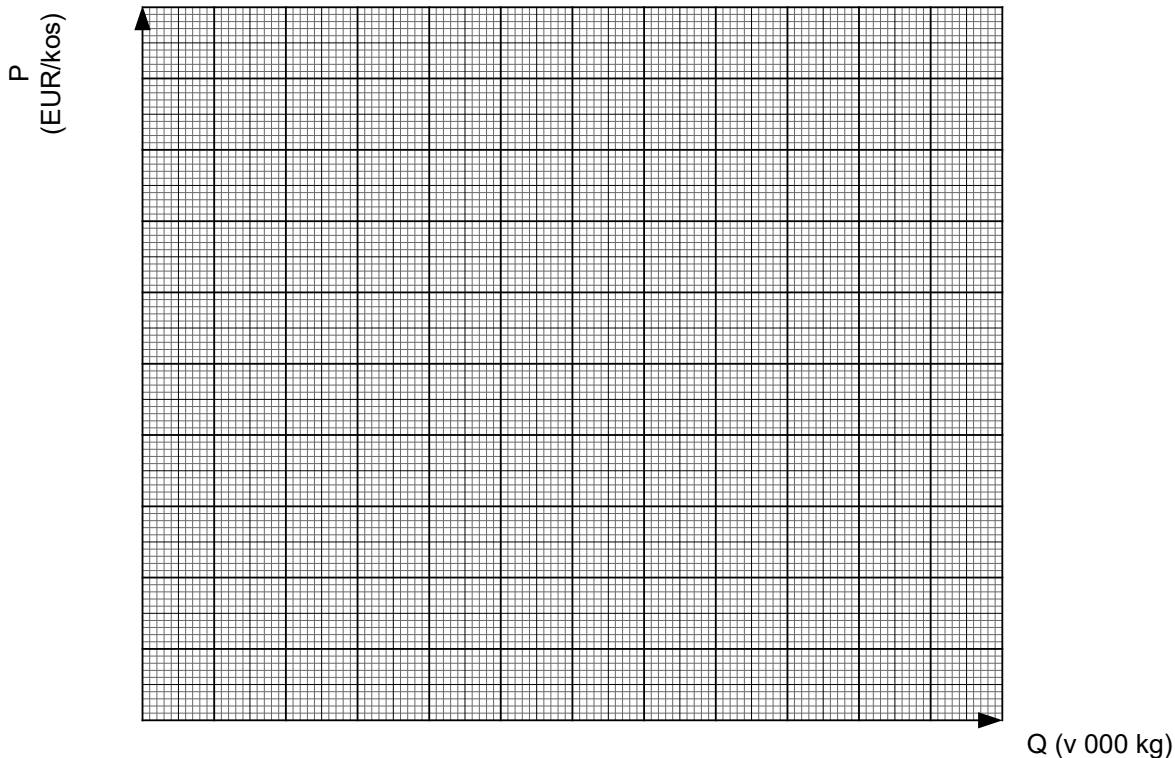
3.1. Opredelite pojem trg.

(1 točka)

3.2. V mestu Kavanas so opravili tržno raziskavo o porabi kave. V preglednici so letni podatki o tržnem povpraševanju in tržni ponudbi pražene mlete kave.

Cena pražene mlete kave (v EUR/kg)	Obseg povpraševanja po kavi (v kg)	Obseg ponudbe kave (v kg)
6,00	32.000	20.000
7,00	31.000	25.000
8,00	30.000	30.000
9,00	29.000	35.000
10,00	28.000	40.000

- Po podatkih iz preglednice vrišite krivuljo povpraševanja in krivuljo ponudbe pražene mlete kave ter ju označite.

(2)

- Navedite tri dejavnike, ki vplivajo na povpraševanje po praženi mleti kavi.

(1)

- Izračunajte koeficient cenovne elastičnosti povpraševanja po praženi mleti kavi, če se cena pražene mlete kave zniža z 8,00 EUR na 7,00 EUR.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

- Podčrtajte pravilne navedbe in dopolnite trditev.

Rezultati tržne raziskave kažejo, da je v mestu Kavanas povpraševanje po praženi mleti kavi cenovno **neelastično** / **usklajeno elastično** / **elastično**, zato lahko sklepamo, da je pražena mleta kava v tem mestu **osnovna** / **luksuzna** dobrina.

(1)

Ponudnikom pražene mlete kave se **splača** / **ne splača** znižati ceno/-e pražene mlete

kave z 8,00 EUR na 7,00 EUR, saj se prihodek tako **zmanjša** / **poveča**

za _____ EUR.

(1)
(6 točk)

3.3. Razmere na svetovnem trgu kave vplivajo na lokalne trge pražene mlete kave.

- Opredelite pojem tržno ravnotežje.

(1)

- Opredelite pojem presežno povpraševanje.

(1)

- Podčrtajte pravilni navedbi.

Zaradi spremembe klimatskih razmer se pričakuje, da se bo do leta 2050 površina, na kateri uspeva kavovec, zmanjšala za polovico. Po spremembi bo na trgu pražene mlete kave novo tržno ravnotežje pri **nižji** / **nespremenjeni** / **višji** ravnotežni ceni in pri **manjši** / **nespremenjeni** / **večji** ravnotežni količini.

(1)
(3 točke)

Prazna stran

4. naloga: Trg dela in plače

Minister za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti se je po predhodnem posvetu z vsemi ključnimi deležniki odločil za uskladitev zneska minimalne plače v višini 4,2 odstotka. V primerjavi z minimalno plačo v letu 2023, ki je znašala 1.203,36 EUR bruto, bo nova minimalna plača višja za 50,54 EUR. Nov znesek minimalne plače bo tako znašal 1.253,90 EUR bruto. Nov znesek minimalne plače velja za plačilo dela, opravljenega od 1. januarja 2024 dalje.

(Vir: prirejeno po <https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=minimalna+pla%C4%8Da+slovenija>. Pridobljeno: 25. 2. 2024.)

4.1. Opreделите pojem plača.

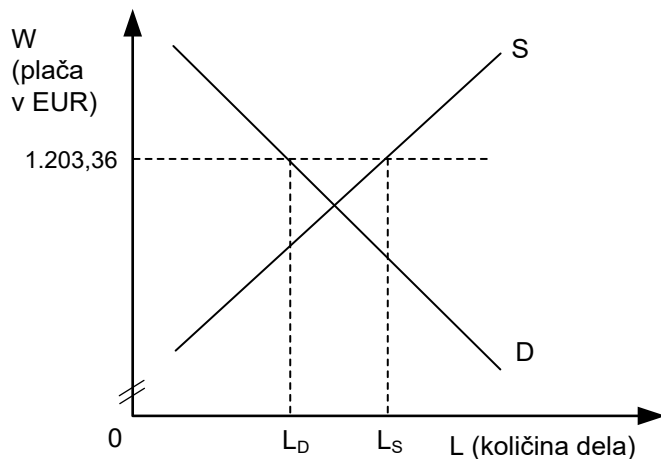
(1 točka)

4.2. Navedite, kdo nastopa na trgu dela kot ponudnik in kdo kot povpraševalec.

Ponudniki: _____

Povpraševalci: _____
(1 točka)

4.3. Slika prikazuje trg dela v Sloveniji pred 1. januarjem 2024.

- Vrišite spremembo minimalne plače in označite nov obseg povpraševanja po delavcih z L_{D1} in nov obseg ponudbe z L_{S1} .

(1)

- Dopolnite trditvi tako, da podčrtate oziroma vpišete pravilne navedbe.

Z zvišanjem minimalne plače za 4,2 % se je obseg povpraševanja po delavcih

povečal / zmanjšal na _____ in obseg ponudbe **povečal / zmanjšal**
na _____.

(2)

Posledica zvišanja minimalne plače bo, ceteris paribus, **zvišanje / znižanje** stopnje nezaposlenosti.

(1)

(4 točke)

- 4.4. Slika prikazuje dohodninsko lestvico in stopnje dohodnine za davčno leto 2024, preračunano na mesec.

Če znaša neto mesečna davčna osnova v evrih		Znaša dohodnina v evrih	
Nad	Do		
	729,58		16 %
729,58	2.145,83	116,73	+ 26 % nad 729,58
2.145,83	4.291,67	484,96	+ 33 % nad 2.145,83
4.291,67	6.180,00	1.193,08	+ 39 % nad 4.291,67
6.180,00		1.929,53	+ 50 % nad 6.180,00

(Vir: Finančna uprava Republike Slovenije, Lestvica za odmero dohodnine in olajšave za leto 2024)

- Marjetka, učiteljica slovenščine na gimnaziji, je februarja 2024 prejela bruto plačo v višini 2.927,50 EUR. Po obračunu 22,10 % prispevkov za socialno varnost znaša njena neto mesečna davčna osnova 2.280,52 EUR.

Izračunajte dohodnino, ki jo bo računovodkinja obračunala na Marjetkino plačo.

Izračun:

Rezultat: _____ EUR

(1)

- Dopolnite trditev.

Marjetka je v mesecu februarju prejela neto plačo v višini _____ EUR.

(1)

(2 točki)

4.5. V skladu z dogovorom med sindikati javnega sektorja in vlado se bo vrednost plač javnih uslužbencev s 1. 6. 2024 zvišala za 80 % ugotovljene inflacije.

Ugotovite, kako bo to vplivalo na Marjetkino realno plačo. Odgovor utemeljite.

– Ugotovitev:

(1)

– Utemeljitev:

(1)
(2 točki)

OBRNITE LIST.

5. naloga: Dejavniki bruto domačega proizvoda

Avgusta 2023 je Slovenijo doletela najhujša naravna nesreča v zgodovini Slovenije. Velike poplave so prizadele dve tretjini slovenskega ozemlja. Največ škode je nastalo na cestni, energetske in bivalni infrastrukturi, v podjetjih, kjer je voda uničila opremo in stroje, ter v kmetijstvu. Obdelovalne površine so bile po poplavah polne mulja, peska in drugih naplavin. Večina nepospravljenih pridelkov je bila uničena.

5.1. Navedite dejavnike, ki ustvarjajo bruto domači proizvod in spodbujajo gospodarsko rast.

(1 točka)

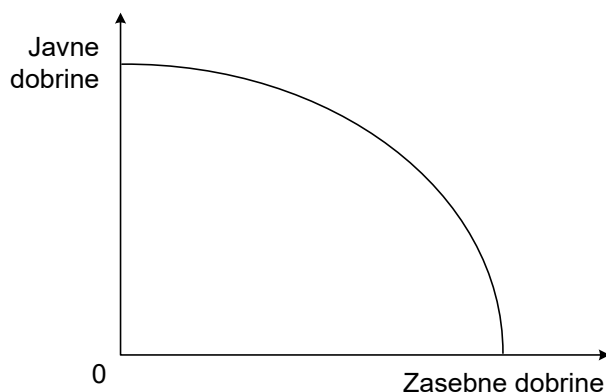
5.2. Dopolnite trditvi in podčrtajte pravilno navedbo o naravnem bogastvu Slovenije.

- Slovenija leži ob Jadranskem morju in čez njeno ozemlje poteka prometno križišče,
zato ima Slovenija ugoden _____.
- (1)

- Pomemben element naravnega bogastva Slovenije so _____,
zato bi lahko v državi bolje razvili **kovinsko** / **tekstilno** / **lesno** industrijo.
- (1)
(2 točki)

5.3. Slika prikazuje krivuljo alternativnih možnosti proizvodnje v Sloveniji.

- Vrišite posledice poplav v državi.

- (1)
- Podčrtajte pravilno navedbo.
Zaradi poplav so se potencialne možnosti proizvodnje v Sloveniji
povečale / **ostale nespremenjene** / **zmanjšale**.

(1)
(2 točki)

5.4. Uporabite podatke o posledicah poplav, opisanih na začetku naloge.

- Poplave so povzročile škodo na obdelovalnih površinah. Navedite ukrep, s katerim država lahko pomaga prizadetim v primarnem sektorju.

(1)

- Poplave so poškodovale in uničile tudi proizvedeno bogastvo Slovenije. Navedite konkretni primer **poškodovanega ali uničenega proizvedenega bogastva** v lasti podjetij in države.

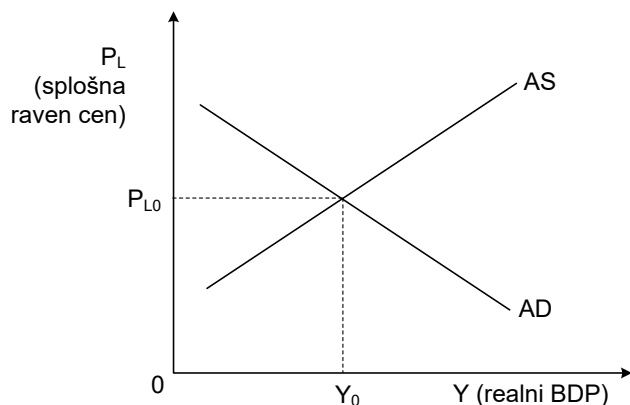
Primer za podjetja: _____

Primer za državo: _____

(1)
(2 točki)

5.5. Obnova uničenih osnovnih sredstev bo zahtevala dodatne investicije vseh gospodarskih subjektov.

- Na trgu slovenskega gospodarstva prikažite učinek povečanih investicij.

(1)

- Podčrtajte pravilno navedbo in jo utemeljite.

Država je v oktobru namenila 18 milijonov evrov pomoči 2.741 družinam in posameznikom. Ta pomoč se v izdatkovni strukturi BDP prikaže kot izdatek

države / gospodinjestev / podjetij.

Utemeljitev: _____

(2)
(3 točke)

6. naloga: Mednarodna vpetost Slovenije

Z globalizacijo je mednarodno trgovanje pridobilo pomen.

6.1. Pojasnite, kako merimo odprtost slovenskega gospodarstva.

(1 točka)

6.2. Za državo je zelo pomembna analiza njenih zunanjetrgovinskih tokov.

- Pojasnite, zakaj je pretirana izvozna navezanost na eno državo oziroma skupino držav nezaželena.

(1)

- Opredelite pojem **trgovinska** bilanca.

(1)

- V preglednici so navedene trditve, ki se nanašajo na **plačilno** bilanco Slovenije. V prvem stolpcu označite z D debetne oziroma s K kreditne postavke plačilne bilance Slovenije.

D/K	Postavka
	Avstrijsko podjetje investira v podjetje v Sloveniji.
	Turistična agencija Mondial Travel Ljubljana organizira maturantski izlet v Lloret de Mar v Španiji.

(2)

(4 točke)

6.3. Generalni direktorat za trgovino je pristojen za politike in sporazume Evropske komisije na področju trgovanja z državami zunaj EU.

(Vir: https://ec.europa.eu/info/departments/trade_sl. Pridobljeno: 25. 2. 2024.)

- Opredelite pojem carina.

(1)

- Podčrtajte pravilne navedbe.

Evropska komisija je uvedla 6-odstotno carino za uvoz e-koles iz Kitajske, zato so se **znižale** / **zvišale** cene e-koles v Sloveniji. Zaradi uvedbe uvoznih carin za e-kolesa se lahko proizvodnja e-koles v Sloveniji **zmanjša** / **poveča**. Fiskalni učinek uvedbe uvozne carine se kaže v **zmanjšanju** / **povečanju** javnofinančnih prihodkov.

(2)

- V levem stolpcu so navedeni ukrepi zunanjetrgovinske politike, označeni z A, B, C in D, v desnem stolpcu pa konkretni primeri dogajanja na trgu v EU. S črko v desnem stolpcu označite, katerega izmed ukrepov bi uporabil nosilec zunanjetrgovinske politike v EU.

A	kontingenti (količinske omejitve)	_____	Zaradi ptičje gripe na Kitajskem se prepove uvoz piščančjega mesa na trg EU.
B	protidampinški ukrep	_____	Ruski izvoznik prodaja predpisano količino neobdelanega lesa smreke na trgu v EU.
C	carinski postopek	_____	Slovenski kupec za poštno pošiljke iz tretjih držav, katerih skupna vrednost blaga presega 150,00 EUR, plača carino in davek na dodano vrednost.
D	embargo	_____	Ruski proizvajalec prodaja jeklo na trgu EU po izvozni ceni, ki je nižja od povprečnih proizvodnih stroškov.

(2)

(5 točk)

Prazna stran